

'TORTOSA, 2021: CAPITAL DE LA CULTURA CATALANA. 21 PERSONALITATS EBRENQUES DE L'ART I LA CULTURA QUE ENS HAN PORTAT FINS AQUÍ'

Xabier Coluig
escriptor

Agustí Querol, l'"escultor de la Restauració" (8/21)

Agustí Querol va néixer el 17 de maig del 1860 a Tortosa, tot i que hi ha qui diu que ho va fer a Ulldesona, d'on era el seu pare. A més de la seva localitat natal, del pare de Querol no es coneixen molts més detalls. Regentava una fleca a Tortosa i és molt probable que fos aquí on l'Agustinet, després de llargues hores ajudant el pare a fornejar el pa i altres pastes, repassés una vegada i una altra, empastifat de farina, els apunts de les classes d'art del conegut mestre Ramon Cerveto Bestraten.

La Tortosa d'aquella època compta amb unes 25.000 persones. L'etern poeta Gerard Vergés en fa una bellíssima descripció quan explica que "el riu baixa, ample i sonor, vorejat de canyars verds i d'àlbers argentats. El solquen els llaguts que vénen de l'Aragó. [...] la nau "Sant Josep", del patró tortosí Joaquim Escardó, encara portava -pocs anys abans- civada fins al port de Barcelona. I com el "Sant Josep" molts d'altres. Perquè a Tortosa hi ha drassanes i mestres d'aixa experimentats i un barri de pescadors i el gremi de mariners de Sant Telm i comandància de Marina".

Envoltat de tots aquests oficis mil·lenaris i tota aquesta activitat febril, el jove Agustí desenvolupa una afició precoç a modelar figures d'animals o fins i tot de personatges coneguts

del moment amb tot allò que troba al seu abast, però sobretot amb la molla del pa que no es ven al forn familiar.

Només complir els divuit anys, va acomiadar-se de la família i del negoci familiar i va marxar cap a Barcelona, on va estudiar dissecció i anatomia a l'Hospital de la Santa Creu. Aviat va trobar feina com a aprenent al taller de Domènec Tàllarn i va convertir-se en deixeble dels germans Agapit i Venanci Vallmitjana, al mateix temps que compaginava els seus estudis d'escultura a la Llotja.

No se sap gaire de la vida personal d'aquest *workaholic* empedreït; se'n coneix, però, la seva afició a l'òpera, la qual va portar-lo a esculpir en fang algunes estàtues dels artistes lírics del moment, destacant per damunt de totes segurament la de la soprano romanesa Elena Theodorini.

El 1884, gràcies a haver guanyat una "pensió per oposició" -allò que avui dia anomenariem beca- conjuntament amb un altre escultor de Zamora, va traslladar-se a viure a Roma, on, emparat sota l'Academia Española de Bellas Artes de Roma, començà una etapa artística força fructífera, que durà tres anys i que deixà obres com *Guerrer vençut*, el *Bust d'Eduard Toda* o el grup escultòric

Tradició, pel qual va ser reconegut amb la primera medalla d'or a l'Exposició Nacional de Bellas Artes de Madrid del 1887.

Cap a finals de 1890 s'instal·là a Madrid. Segons Carlos Reyero, Madrid era encara "una ciutat pobra d'escultures que recordin els grans herois de la nació. En efecte, abans de l'últim quart del segle XIX, només s'evoquen el Cervantes de Solà, davant el Congrés dels Diputats, i el Muriello de Medina, al costat de l'entrada sud del Museo del Prado. [...] Existia, doncs, una autèntica necessitat: s'havia de monumentalitzar Madrid [...], una ciutat que es concebia com el "cap" o el "model" del nou estat modern".

I aquí és on Agustí Querol va desenvolupar un paper cabdal, donant curs a tota la seva creativitat i protagonitzant un autèntic boom de popularitat que el dugué a viure el clímax de la seva carrera com a escultor, amb el suport incalculable del seu mecenes, el polític conservador de la Restauració Antonio Cánovas del Castillo, al qual es va acusar de favoritisme a l'hora d'adjudicar obres de finançament públic al taller del seu protegit. Diuen les males llengües que, en lloc de sotmetre a concurs la decoració escultòrica del frontó de la Biblioteca Nacional, aquesta va ser assignada de manera

arbitrària a Querol.

Pel que fa a monuments i conjunts monumentals, dissenyats per embellir els espais urbans, en paraules de J. P. Lorente, "el taller d'Agustí Querol va acaparar, juntament amb el de Marià Benlliure, la majoria dels grans encàrrecs [...] del començament del segle XX a ciutats espanyoles i, fins i tot, a Buenos Aires, l'Havana i altres capitals hispanoamericanes".

L'estil dels monuments de Querol presenta una afectació dramàtica, una grandiositat, en la composició de les figures que avui en dia resulta un pèl excessiva i fins i tot presumptuosa, un sobredimensionament en els elements ornamentals que hom ha titllat de *kitsch*, un enfarfec, en definitiva, de dubtosa eficàcia estètica segons els canons de bellesa actuals, però que va trencar

motlles, sense lloc a dubtes, amb el seu romanticisme, tècnica fluida i dinamisme de forma durant l'època de la Restauració.

Tot i no gaudir de la millor reputació entre els crítics de l'art, alguns dels quals han arribat a afirmar que hi "va haver un cas de psicosis col·lectiva entorn d'aquest home suficient per a enganyar a gairebé tots els seus contemporanis, i a ell mateix al capdavant de tots" (Gaya Nuño, J.A.), allò que resulta innegable és la multitud de reconeixements que Agustí Querol va rebre en vida, sent el més destacable de tots la Gran Creu de l'Ordre Civil d'Alfons XII.

Home força polifacètic, Agustí Querol també va provar fortuna com a empresari i home de negocis durant un temps amb la importació de marbre de Carrara, va ser el comissari de diverses exposicions artístiques i el sotsdirector del Museo del Prado primer i del Museo de Arte Moderno de Madrid després i fins i tot va tenir una breu incursió en el món de la literatura escrivint sota el pseudònim "El Plutarco del Pueblo". Però allò a què va dedicar més atenció i esforços, més enllà de la seva passió per l'escultura, va ser la seva faceta política, com a diputat per Solidaritat Catalana en dues legislatures pel districte de Roquetes, poc temps abans de morir, l'any 1909.